O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Sarimsoqni savdoga chiqarish va tijorat sifatini nazorat qilish standarti

(FFV-18:2023, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 21-iyuldagi 26/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart FFV-18:2023 “Standard concerning the marketing and commercial quality control of garlic” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Izoh

Qishloq xo‘jaligi sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi (BMT YeIK) Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruhining tijorat standartlari xalqaro savdoni rivojlantirishga ko‘maklashadi, yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantiradi va rentabellikni oshiradi.

Ishlab chiqaruvchilar va iste’molchilar manfaatlarini himoya qiladi. BMT YEIK standartlari hukumat tashkilotlari, ishlab chiqaruvchilar, tadbirkorlar, import va eksport qiluvchilar, shuningdek, boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan qo‘llaniladi va yangi meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mevalar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan keng ko‘lamli qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a’zo har qanday mamlakat Ishchi guruh faoliyatida teng ishtirok etishi mumkin. BMT EEKning qishloq xo‘jaligi standartlari bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumotlarni bizning veb-sahifamizdan olishingiz mumkin: http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html.

Sarimsoq standartining ushbu nashri Ishchi guruhning yetmish oltinchi sessiyasida qayta ko‘rib chiqilgan va qabul qilingan ECE/CTCS/WP.7/2021/22 hujjatiga asoslanadi (keyinchalik COVID-19 davrida maxsus tartib-qoidalarga muvofiq "e’tiroz bildirmaslik" tartibi bilan).

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarining biridan foydalanish tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

SARIMSOQNI SAVDOGA CHIQARISH VA TIJORAT SIFATINI NAZORAT QILISH STANDARTI

СТАНДАРТ КАСАЮЩИЙСЯ СБЫТА И КОНТРОЛЯ ТОВАРНОГО КАЧЕСТВА ЧЕСНОКА

STANDARD CONCERNING THE MARKETING AND COMMERCIAL QUALITY CONTROL OF GARLIC

Amalga kiritish sanasi: 1.08.2026-yil

I. Mahsulotni ta’rifi

Ushbu standart iste’molchiga yangi, yarim quruq yoki quruq holda yetkazib beriladigan Allium sativum var. sativum L. turiga mansub sarimsoq navlariga (kultivarlariga) nisbatan qo‘llaniladi. To‘liq bargli va donachalari to‘liq rivojlanmagan ko‘k sarimsoq hamda sanoatda qayta ishlash uchun mo‘ljallangan sarimsoq ushbu standart doirasiga kirmaydi.

Sarimsoq boshchalari bir nechta yoki yakka tishli sarimsoq iborat bo‘lishi mumkin.

II. Sifatga oid qoidalar

Ushbu standartning maqsadi tayyorlash va qadoqlashdan keyin sarimsoqning sifatiga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Biroq, eksportga jo‘natish bosqichidan keyingi bosqichlarda qo‘llanilganda, mahsulotlarda standart talablariga nisbatan quyidagi holatlar kuzatilishi mumkin:

- yangiligi va taranglik xususiyatlarining biroz pasayishi;
- “Ekstra” navidan tashqari boshqa navlarga mansub mahsulotlarda ularning tabiiy rivojlanishi va tez buziluvchanligi tufayli sifatning biroz yomonlashishi.

Mahsulot egasi (sotuvchisi) ushbu standart talablariga muvofiq bo‘lmagan mahsulotlarni namoyish etishi, sotuvga taklif qilishi, yetkazib berishi yoki boshqa har qanday usulda muomalaga chiqarishi mumkin emas. Mahsulot egasi (sotuvchisi) mahsulotning ushbu standart talablariga muvofiqligini ta’minlash uchun javobgar hisoblanadi.

A. Minimal talablar

Har bir nav uchun belgilangan maxsus talablar va ruxsat etilgan og‘ishlar hisobga olingan holda, barcha navlardagi sarimsoq boshchalari quyidagi talablarga javob berishi kerak:

- butun bo‘lishi, tashqi qobig‘i saqlangan bo‘lishi;
- sog‘lom bo‘lishi; chirigan yoki iste’mol qilish uchun yaroqsiz holga kelgan mahsulotlarga yo‘l qo‘yilmaydi;
- toza bo‘lishi, ko‘zga ko‘rinadigan begona aralashmalardan deyarli xoli bo‘lishi;
- zararkunandalar mavjud bo‘lmasligi kerak;
- zararkunandalar shikastlamagan bo‘lishi;
- qattiq bo‘lishi;
- sovuq urishi yoki quyosh ta’sirida shikastlanmagan bo‘lishi;
- tashqi tomondan ko‘rinadigan unib chiqqan novdalarga ega bo‘lmasligi;

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

• ortiqcha tashqi namlikdan xoli bo‘lishi;

• begona hid yoki ta’mga[4] ega bo‘lmasligi.

Quruq sarimsoq uchun, agar poyasi kesilgan bo‘lsa, uning uzunligi 3 cm dan oshmasligi kerak.

Sarimsoqning rivojlanganlik darajasi va holati quyidagilarni ta’minlashi lozim:

• tashish va ortish-tushirish jarayonlariga bardosh bera olishi;

• belgilangan manzilga qoniqarli holatda yetib borishi.

B. Tasniflash

Sarimsoq quyida belgilangan talablarga muvofiq uch navga bo‘linadi.

(i) Ekstra nav

Ushbu navdagi sarimsoqlar eng yuqori sifatli bo‘lishi kerak. Ular naviga va turiga xos xususiyatlarni saqlagan bo‘lishi lozim.

Sarimsoq boshchalari:

• muntazam shaklga ega bo‘lishi;

• to‘liq tozalangan bo‘lishi kerak.

Sarimsoq tishchalari zich bo‘lishi lozim.

Quruq sarimsoq holatida ildizlar boshcha asosiga yaqin qilib kesilgan bo‘lishi kerak.

Sarimsoqda nuqsonlar bo‘lmasligi lozim, faqatgina juda yengil yuzaki nuqsonlar bundan mustasno bo‘lib, ular mahsulotning umumiy ko‘rinishi, sifati, saqlanish muddati va qadoqdagi taqdimotiga ta’sir qilmasligi lozim.

(ii) Birinchi nav

Biroq quyidagi yengil nuqsonlarga yo‘l qo‘yiladi, agar ular mahsulotning umumiy ko‘rinishi, sifati, saqlanish muddati va qadoqdagi taqdimotiga ta’sir qilmasa:

• boshchaning tashqi qobig‘ida yengil yirtilishlar;

• shaklning biroz nuqsonli bo‘lishi.

(iii) Ikkinchi nav

Ushbu navga yuqori navlarga kiritib bo‘lmaydigan, biroq yuqorida sanab o‘tilgan minimal talablarga javob beradigan sarimsoq kiradi.

Quyidagi nuqsonlarga yo‘l qo‘yiladi, agar mahsulot o‘zining asosiy xususiyatlarini (sifat, saqlanish muddati va taqdimoti) saqlab qolsa:

- boshchaning tashqi qobig‘ida yirtilishlar yoki qobiq qismlarining yo‘qligi;
- tashqi qobiqda dog‘lanish (agar u boshcha yuzasining yarmidan ko‘pini qoplamasa);
- bitgan (yopilgan) shikastlanishlar;
- yengil ezilishlar;
- notekis shakl;
- bir boshchada ko‘pi bilan uchta tishcha yoki umumiy tishchalar sonining beshdan biri (qaysi biri kichik bo‘lsa) yo‘q bo‘lishi mumkin.

III. O‘lchamga qo‘yiladigan talablar

Sarimsoqning o‘lchami ekvatorial kesimining eng katta diametri bo‘yicha belgilanadi.

Minimal diametr quyidagicha bo‘lishi kerak:

•45 mm — “Ekstra” nav uchun;

•30 mm — birinchi va ikkinchi navlar uchun.

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘lchamning bir xilligini ta’minlash maqsadida bir qadoqdagi mahsulotlar o‘lchamlari o‘rtasidagi farq quyidagidan oshmasligi kerak:

- 15 mm, agar eng kichik piyozboshining diametri 40 mm dan kichik bo‘lsa;
- 20 mm, agar eng kichik piyozboshining diametri 40 mm yoki undan katta bo‘lsa.

IV. Ruxsat etilgan og‘ishlarga oid qoidalar

Savdoning barcha bosqichlarida har bir to‘p uchun ko‘rsatilgan[5] nav talablariga to‘liq javob bermaydigan mahsulotlarga nisbatan sifat va o‘lcham bo‘yicha ruxsat etilgan og‘ishlar qo‘llanilishiga yo‘l qo‘yiladi.

A. Sifat bo‘yicha ruxsat etilgan og‘ishlar

(i) Ekstra nav

Umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 5 % gacha ushbu nav talablariga to‘liq javob bermaydigan, biroq birinchi nav talablariga mos keladigan sarimsoqlar mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

Ushbu ruxsat doirasida umumiy miqdorning 0,5 % dan ko‘p bo‘lmagan qismi ikkinchi nav sifat talablariga javob beradigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

(ii) Birinchi nav

Umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 10 % gacha ushbu nav talablariga javob bermaydigan, biroq ikkinchi nav talablariga mos keladigan sarimsoqlar mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

Ushbu ruxsat etilgan og‘ish doirasida Ikkinchi nav sifat talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan yoxud iste’molga yaroqsiz bo‘lgan mahsulotlarning ulushi jami miqdorning 1 % dan oshmasligi kerak.

(iii) Ikkinchi nav

Umumiy hisobda miqdori yoki vazni bo‘yicha 10 % gacha ushbu nav talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan sarimsoqlar mavjud bo‘lishiga ruxsat etiladi.

Ushbu ruxsat etilgan og‘ishlar doirasida iste’molga yaroqsiz bo‘lgan mahsulotlarning ulushi jami miqdorning (massaning) 2 % dan oshmasligi kerak.

Bundan tashqari, massasi bo‘yicha 5 % dan ko‘p bo‘lmagan piyozboshlarning sarimsoq bo‘laklarida tashqi tomondan ko‘rinadigan niholi bo‘lishiga ruxsat etiladi.

B. O‘lcham bo‘yicha ruxsat etilgan og‘ishlar

Barcha navlar uchun o‘lcham talablariga javob bermaydigan sarimsoqning 10 % gacha (massa bo‘yicha) bo‘lishiga ruxsat etiladi.

V. Taqdim etishga oid qoidalar

A. Bir xillik

Har bir qadoq birligining tarkibi bir xilda bo‘lishi va faqat bitta kelib chiqishga ega, bir xil navga mansub, bir xil sifat toifasi va o‘lchamdagi (agar o‘lchamlangan bo‘lsa) sarimsoqlardan iborat bo‘lishi lozim; ekstra navdagi sarimsoqlar bir xil o‘lchamga ega bo‘lishi lozim.

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Qadoq tarkibining ko‘rinib turgan qismi butun qadoq tarkibiga to‘liq mos kelishi lozim.

B. Qadoqlash

Sarimsoq mahsuloti ularning tegishli darajada saqlanishini ta’minlaydigan tarzda qadoqlanishi lozim.

Qadoqlash birligining ichida foydalaniladigan materiallar toza bo‘lishi va mahsulotga tashqi yoki ichki zarar yetkazmaydigan sifatda bo‘lishi kerak.

Xususan, qog‘oz yoki savdo tavsiflari tushirilgan yorliqlardan foydalanishga, matn yozish yoki yorliq yopishtirish uchun zaharli bo‘lmagan siyoh yoki yelim qo‘llanilishi sharti bilan, ruxsat etiladi.

Qadoqlar har qanday begona moddalardan xoli bo‘lishi kerak.

VI. Tamg‘alashga oid talablar

Har bir qadoq[6] quyidagi ma’lumotlarni o‘z ichiga olishi lozim: yozuvlar bir tomonda jamlangan, aniq o‘qiladigan, o‘chmaydigan tarzda belgilangan hamda tashqi tomondan ko‘rinadigan bo‘lishi lozim.

A. Identifikatsiyalash

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi eksport qiluvchi:

Nomi va jismoniy manzili (masalan: ko‘cha, shahar, hudud, pochta indeksi hamda, agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat nomi) yoki bunday tizimni foydalanadigan va BMT Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi (UNECE)[8] ma’lumotlar bazasida ro‘yxatga olingan mamlakatlarning vakolatli[7] milliy organi tomonidan rasman tan olingan identifikatsiya kodi.

Agar ko‘cha manzili mavjud bo‘lmasa, haqiqiy manzil fermer xo‘jaligi yoki ishlab chiqarish obyektining nomi, eng yaqin qishloq yoki shahar, viloyat va pochta indeksidan iborat bo‘lishi mumkin.

Shuningdek, GPS koordinatalari hamda abonent pochta qutisi (PO Box) manzili eng yaqin shahar, viloyat va mamlakat nomi bilan birga haqiqiy manzil[9] sifatida qabul qilinadi.

B. Mahsulotning xususiyati

- “Yangi sarimsoq”, “Yarim quruq sarimsoq”, “Quruq sarimsoq” yoki “Bir tishli sarimsoq”, agar qadoq ichidagi mahsulot tashqaridan ko‘rinmaydigan bo‘lsa;
- tijorat turi (“Oq sarimsoq”, “Pushti sarimsoq” va boshqalar);
- zarur hollarda — “Dudlangan”.

C. Mahsulotning kelib chiqishi

- Kelib chiqish[10] mamlakati va, ixtiyoriy ravishda, yetishtirilgan hudud, tuman yoki milliy, mintaqaviy yoxud mahalliy joy nomi.

D. Tijorat tavsifnomalari

•nav;

•piyozboshlarning (agar o‘lchamlangan bo‘lsa), minimal va maksimal diametrlar ko‘rsatilgan holda o‘lchami.

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

1966-yilda qabul qilingan.
Oxirgi marta 2016-yilda qayta ko‘rib chiqilgan.
2023-yildagi standart tuzilma (Standard Layout) bilan uyg‘unlashtirilgan.

Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining (OECD) meva va sabzavotlar uchun xalqaro standartlarni qo‘llash sxemasi ushbu standartni qo‘llash bo‘yicha illyustratsiyalar bilan boyitilgan tushuntiruvchi risolani chop etgan. Mazkur nashrni OECD kitob do‘konidan www.oecdbookshop.org. manzili orqali xarid qilish mumkin.

---

1 «Yangi sarimsoq» — yangi (qurimagan) poyaga ega bo‘lgan hamda piyozboshining tashqi po‘stlog‘i hali yangi holatini saqlagan sarimsoq.

2 «Yarim quruq sarimsoq» — poyasi va piyozboshining tashqi po‘stlog‘i to‘liq qurimagan yangi sarimsoq.

3. «Quruq sarimsoq» — poyasi, piyozboshining tashqi po‘stlog‘i va har bir sarimsoq bo‘lagini o‘rab turgan po‘stlog‘i to‘liq qurigan yangi sarimsoq.

4. Ushbu talab dudlash natijasida hosil bo‘ladigan o‘ziga xos hid va (yoki) ta'mning mavjudligini istisno etmaydi, agar dudlangan sarimsoq tegishli mamlakat yoki mintaqada yangi sabzavot sifatida e'tirof etilsa.

5. Muvofiqlikni tekshirish birlamchi yoki birlashtirilgan (kompozit) namunalarni baholash orqali amalga oshirilishi kerak.Bunday baholash tasodifiy tanlab olingan namunalar sifati butun mahsulot partiyasi sifatini ifodalaydi, degan prinsipga asoslanadi.Muvofiqlikni tekshirishni jo‘natish bosqichida, shuningdek ulgurji savdo va taqsimlash markazlarida hamda oziq-ovqat chakana savdosi omborlarida amalga oshirishda, shu jumladan xo‘jalik yurituvchi subyektlar tomonidan ham, “OECDning Muvofiqlikni tekshirish bo‘yicha operatsion qoidalari (OECD Operating Rules for Conformity Checks)”ni qo‘llash tavsiya etiladi.

6. Mazkur markirovkalash talablari ushbu ma'lumotlar ko‘rsatilgan tashqi qadoqqa joylashtirilgan iste'mol qadoqlariga tatbiq etilmaydi. Biroq ular alohida sotiladigan iste'mol qadoqlariga (oldindan qadoqlangan mahsulotlarga) nisbatan qo‘llaniladi.

7. Ayrim davlatlarning milliy qonunchiligiga muvofiq nom va manzilni to‘liq ko‘rsatish majburiy hisoblanadi. Biroq kodli belgi qo‘llanilganda uning yonida «qadoqlovchi va (yoki) jo‘natuvchi» (yoki shunga teng qisqartma) degan yozuv ko‘rsatilishi, shuningdek kod oldidan, agar kodni tan olgan davlat mahsulotning kelib chiqish mamlakati bo‘lmasa, ushbu davlatning ISO 3166-1 (alpha-2) standartiga muvofiq ikki harfli mamlakat (hudud) kodi keltirilishi kerak.

8. UNECE Code Mark Registry (BMT Yevropa iqtisodiy komissiyasining kodli belgilar reyestri): http://www.unece.org/trade/agr/codemarkregistry.html.

9. Amerika Qo‘shma Shtatlari abonent pochta qutisi (PO Box) manzilidan foydalanish bo‘yicha e'tiroz bildirgan, chunki bunday manzil ishlab chiqarish obyektlarini tekshirish yoki mahsulotni bozordan qaytarib olish zarur bo‘lganda tezkor choralar ko‘rish imkonini bermasligi mumkin hamda AQShning qadoqlovchi va (yoki) jo‘natuvchi/eksport qiluvchini markirovkalash bo‘yicha milliy talablariga kirmaydi.

10. To‘liq nom yoki keng qo‘llaniladigan (umume'tirof etilgan) nom ko‘rsatilishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #IM1FDNTH0J - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI